

CAMBRA DE COMBUSTIÓ

08.07-09.10.2022

ALBERT PINYA I CATALÀ ROIG

CAMBRA DE COMBUSTIÓ. CATALÀ ROIG FEAT. ALBERT PINYA

Mercedes Estarellas

La llibertat no s'ha de concebre com a estat, sinó com a força viva que genera un progrés continu.

—André Breton

En termes de mecànica, «a les cambres de combustió és on es produeix la reacció química fonamental per al funcionament d'un motor». La metàfora és senzilla, però molt efectiva. En el projecte que presentam, «Cambre de Combustió», d'Albert Pinya (Palma, 1985) i Joan Pere Català Roig (Palma, 1973), la reacció química fonamental es produeix entre els dos artistes, els quals, mitjançant la desintegració i la reintegració de conceptes, alimenten el motor que genera el desenvolupament i el progrés de la societat, amb la força suficient que li permeti seguir construint una realitat futura.

«Cambre de Combustió» és una oda a la riquesa que ens brinda la diferència, entesa com a matèria primigènica per a la creació de la cultura, la força viva que ens empeny cap a un nou enteniment.

Només des de l'honestedat i mitjançant l'intercanvi real de cultura podrem construir el nostre futur. En aquesta simbiosi, els dos artistes projecten un llenguatge universal renovat, des d'un punt de partida local, que l'espectador percep alt i clar. Tal com al seu dia els va passar a Artigas i Miró, la naturalitat i el saber fer de tots dos conflueixen per crear una estètica unificada que defensa la comunicació des de l'experiència personal i des de l'honestedat en la forma i en el fons. Durant quatre anys de gestació, Pinya i Català Roig han estudiat i treballat en col·laboració, no han

Albert Pinya i Català Roig, *Climate action now!!!*, 2022.
Gres amb xamota pintat amb pigments, vidrat, 87,5 × 33 cm.
Cortesia dels artistes

parat de produir peces petites i mitjanes amb les quals han pogut estudiar la dinàmica del llenguatge de l'un i de l'altre. Així han anat construint els engranatges que en permeten el funcionament mitjançant formes, volums i signes. El temps els ha donat l'oportunitat d'assimilar, recíprocament, la seva manera de pensar, han desmuntat i tornat a muntar les peces entre tots dos per materialitzar aquest projecte que demostra el grau de maduresa del procés creatiu dels dos artistes.

L'art no sempre té èxit quan tracta de restaurar l'equilibri perdut, però sempre intenta dotar de forma i de significat la cultura així pertorbada.

—Derrick de Kerckhove

És important per raonar sobre el discurs que pretén desenvolupar aquest projecte el context històric en què s'esdevé, en el qual el concepte d'acceleració ha superat en importància el de velocitat i els avenços tecnològics en la comunicació provoquen una profunda crisi sociocultural. Històricament, la humanitat ha aconseguit assimilar canvis tan grans en els seus sistemes de comunicació com la creació de l'alfabet, la impremta, la revolució industrial, l'electricitat i, finalment, el telègraf, que marcà el principi de la nostra era. L'intercanvi veloç del coneixement portà a la invenció de la televisió i dels ordinadors. A partir d'aquí, Internet i les xarxes socials van evolucionant tan ràpidament que s'ha distorsionat el concepte de realitat. La idea que «el futur ja no és com el coneixíem» ens fa entrar en una fase de discordança entre el que teníem per cert i allò que en realitat està passant.

En un context en el qual la successió dels canvis és tan precipitada, la societat considerada com un tot conscient no té temps de clausurar la informació, la qual cosa provoca la falta de comprensió del seu entorn i dona peu a una incertesa creixent i, per tant, a la crisi.

En aquestes situacions d'acceleració extrema, la humanitat fa servir recurrentment el mite i la cultura popular per poder explicar de manera sintètica la realitat en què viu. L'antropòleg Claude Lévi-Strauss, al seu llibre *Myth and meaning*¹, ens explica que el codi de representació artística és indispensable perquè les nostres ments assimilïn els canvis i tinguin el coratge d'encarar-se amb el desconegut.

Toca, sense dilació, centrar l'atenció en la simbologia d'allò ancestral com a base de la creació. Com si es tractés d'un gran demiürg mecànic, i al ritme de la peça sonora composta per al projecte per Jose Vives, d'aquesta «Camba de Combustió» neixen tòtems de ceràmica, sensuals, voluminosos i forts que simbolitzen els principis immutables pels quals es regien les societats antigues.

Sempre que en una societat té lloc un desenvolupament del progrés que desplaça l'home en favor de la màquina, la ceràmica emergeix com una tècnica d'expressió que ens fa reprendre la confiança en el desenvolupament social. La ceràmica com a tecnologia mil·lenària, preservadora i representativa de les cultures més refinades, sempre porta l'equilibri entre tradició i innovació. Una de les poques cultures que han sabut mantenir la seva identitat com a poble sense renunciar a les evolucions de la tecnologia és la japonesa. Al Japó entenen la bellesa com la manifestació més autèntica del coneixement. Proclamen que la bellesa pura és una necessitat primària per a l'evolució de qualsevol societat. Si la comunitat no viu la bellesa quotidianament es quedarà sense el coneixement i, per consegüent, sense els principis fonamentals de la seva cultura.

El ceramista obligadament ha de tenir el tacte com a sentit principal, com a transmissor de la memòria entesa

1. Lévi-Strauss, Claude. *Myth and meaning* [Mito y significado]. Toronto: University of Toronto Press (1978).

com l'acumulació d'experiència vital, és a dir, com a generador de cultura.

En un món en què tot esdevé intangible, en el qual vivim esclavitzats pel sentit de la vista, és significatiu el retorn a un mitjà que tengui el sentit del tacte com a punt de partida. La desacceleració és obligada, el temps necessari no és negociable; per a la creació de cada peça cal un temps concret i la qualitat dependrà de cada un dels moments que se li han dedicat.

En aquest primer estat de creació no hi ha lloc per a la retòrica. La ceràmica és un mitjà performàtic que projecta de manera natural i des de l'honestetat més sincera la saviesa ancestral que l'artista és capaç de contenir en el seu propi cos i que el domini del mitjà li exigeix. Neix una presa de consciència des d'allò més profund. Des d'una serenitat infinita, intrínseca a la naturalesa del mitjà, i partint de les anomenades «veritats immutables», els artistes volen retre homenatge al nostres avantpassats, volen tornar a la base, al principi, a allò genuí.

Ja a l'antic Egipte es tenia la creença que els artesans eren els continuadors de la labor dels deus. Se'ls atribuïa una connexió directa amb la naturalesa de la creació. Considerats un punt d'unió entre el més enllà i allò terrenal, el summe sacerdot rebia el títol de «el més gran d'entre els artesans». Amb les seves creacions artístiques, els egipcis no pretenien reflectir la visió immediata i individual de la realitat, sinó més aviat l'Ordre Immutable de les coses. És a dir, el que consideraven «les veritats eternes».

Com el gran Bernard Leach ens explica al seu llibre *A Potter's Book*², no es pot ser artista ceramista si hom no té una educació en què la ceràmica hagi estat un eix al voltant del qual s'hagi desenvolupat la vida de l'artista. La sort de comptar amb un mestre com Joan Pere Català Roig

2. Leach, Bernard. *A Potter's Book* [Manual del ceramista]. Barcelona: Blume (1981).

Obres d'Albert Pinya i Català Roig, realitzades l'any 2022

Albert Pinya i Català Roig, *Heroïna amb gres i pigments!*, 2022.
Gres amb xamota pintat amb pigments, vidrat, 87,5 × 34 cm.
Cortesia dels artistes

Albert Pinya i Català Roig, *Wake Up!*, 2022.
Gres amb xamota pintat amb pigments, vidrat, 89 × 34 cm.
Cortesia dels artistes

José Taltavull, *Sense títol*, 2021

rau en el fet que va créixer en un entorn cultural de saviesa transmesa principalment per la seva mare, Magdalena Roig, mestra ceramista i professora, que dirigí durant molts anys la seva pròpia escola de ceràmica al centre històric de Palma. No és aleshores gratuïta la sensibilitat amb què ha crescut com a artista Català Roig, que des de molt jove ha copsat el llenguatge de la ceràmica i la capacitat de transmissió del missatge que té aquest mitjà. Català Roig coneix la importància i els secrets del tel·lúric. Des de l'extracció del fang de la terra com a substància primigènica i maleable a la seva transformació, mitjançant l'alquímia del foc, en matèria concisa i resistent que perdurarà milers d'anys. En aquest procés l'artista atura el temps i contempla el tot. Durant dies sencers i nits en blanc dedicats a la cura i a la contemplació de la peça, mentre el foc fa la seva màgia, l'artista assimila el moviment de la terra, la lluna i els planetes. El mestre pren consciència d'allò concret de la nostra existència i fa possible la poesia en què l'home i la natura es fonen en un mateix sentiment líric.

De la interacció de tots aquests elements neixen els tòtems, representatius de la base real i tangible sobre la qual s'alça la humanitat. Arriba ara el moment de la narrativa, el vel que configura la personalitat d'aquests tòtems i li atorga identitat al mite.

Tornant a l'antic Egipte, podem observar el fet que els trets de les escultures representatives romanen immutables a través dels segles. Amb tot, mitjançant l'escriptura jeroglífica, la seva identitat canvia automàticament gràcies a la destrucció de les inscripcions originals i a la inclusió d'altres noves en el mateix lloc. Màgicament, la personalitat de l'individu anterior és suplantada per la del nou sense que l'escultor es vegi obligat a canviar l'aparença física de la seva obra.

Albert Pinya pretén anar encara més enrere en l'ús del signe per agafar, en un principi, com a referència les pintures rupestres, amb missatges senzills, clars i cristal·lins,

per a després arranjant-les a manera de pastilles ideogràfiques que, a poc a poc, ens aniran donant més pistes sobre les proclames que ens llancen aquests deus ceràmics.

Pinya fa ús de les grafies ancestrals per embastar la història del mite i dibuixa de forma esquemàtica, com ho feien els antics. De manera espontània, en aquesta fase del procés de creació, l'artista atorga importància a la memòria com a base per a la transmissió dels conceptes clau per al creixement social.

En aquests tòtems contemporanis podem llegir-hi missatges, aparentment desordenats, tan concisos i directes que podrien emprar-se com a eslògans publicitaris. Alguns —*Climate Action Now*; *One Earth, One Chance*; *Future, Stop Bombs*; *Stop War*— responen a la descontextualització i recontextualització de frases trobades en un arxiu d'imatges (que l'artista ha anat desenvolupant a manera de barreja d'idees) sobre manifestacions, marxades juvenils/estudiantils i protestes en què apareixen frases en cartells i pancartes que parlen de situacions vinculades a la crisi climàtica i a l'oposició a la guerra.

D'altra banda, i a partir del discurs que Albert fa anys que desenvolupa, també trobam frases com «Everything is handmade here», que fa referència a la importància de la manufactura i als processos artesanals en oposició amb les màquines, la tecnobarbarie i el món digital. Finalment, hi ha altres frases que fan referència a l'amor, com ara «I love Català Roig», que reflecteixen la generositat des de la qual treballen tant Albert Pinya com Joan Pere Català Roig.

Amb aquesta declaració d'amor, i com a demostració de la simbiosi total que s'ha produït en aquest projecte, em sembla important deixar reflectides aquí les paraules escrites per Català Roig pel que fa al cas:

La col·laboració amb Albert Pinya ha significat aconseguir una fita llargament i inconscient enyorada

de tenir un company de «malifetes» artístiques dins el taller.

La nostra relació artística articula una espècie de quadratura que fa que es puguin unir una concepció clàssica de la ceràmica amb una visió conceptual i contemporània de la pintura, que dona com a resultat una obra original, actual, fresca i transversal.

Per altra banda, no és possible dissociar la relació artística de la personal quan treballa amb Albert Pinya. Des del principi ha existit una connexió humana i artística que dona tot el sentit a la paraula «co-laborar», on no hi ha una visió per damunt de l'altre i on els espais de temps que no es treballa són igualment importants.

Pens, realment, que tenim la sort de viure un d'aquests moments singulars en què la unió de dos treballs, de dos mons, de dues visions, creen qualque cosa digna de perdurar.

Per acabar, com a factor clau d'aquest projecte, és obligat fer referència al que el poeta i filòsof Jaume Munar (Felanitx, 1982) denomina «poesia de la inexperiència» en el microassaig *El futur. Poesia de la inexperiència*³, entesa com la bellesa que sorgeix de l'experimentació i l'intercanvi de coneixement, com el fruit que neix de la col·laboració que imperceptiblement forja el futur de les societats.

Munar, en aquest breu i lúcida assaig, entén que el poeta ha de ser explorador, s'ha de fer preguntes. Afirma que només en «allò incert hi ha l'origen d'allò possible», que és només mitjançant l'exploració dels límits establerts i el qüestionament del seu entorn que la raça humana aconsegueix evolucionar la seva cultura, i és sols per mitjà de l'acte de la transgressió d'un entorn en vies de fossilització que té lloc la creació artística real i útil per a la societat.

3. Munar, Jaume. *El futur. Poesia de la inexperiència*. Calonge: AdiA edicions (2018).

D'altra banda, ens parla de l'art sentimental, obsolet i enganyós, que ens porta a l'interior de l'artista, a l'auto-complaença, a l'immobilisme. L'artista ha de passar a l'acció, fer art polític i criticar l'entorn social, ha d'oblidar-se del jo, mirar cap a fora i afrontar el futur, entès com tot allò no experimentat, perquè és allà on habita la poesia.

«Cambra de Combustió» és el fruit de la col·laboració de dos artistes que habiten el futur. Un futur que es crea cada dia, basat en la pròpia vida, en l'enfrontament constant a allò desconegut, a la suma d'experiències que acaba configurant el coneixement.

El futur és cap on miren aquests tòtems, éssers màgics i benèvolos que, en un moment d'incertesa absoluta, doten de forma i significat la cultura, en una evolució inexorable i constant.

Cambra de Combustió
Albert Pinya i Català Roig
Del 8 de juliol
al 9 d'octubre de 2022

Organització
Es Baluard Museu d'Art
Contemporani de Palma

Direcció
Imma Prieto

Comissariat
Mercedes Estarellas

Coordinació exposició
Catalina Joy
Beatriz Escudero

Registre
Soad Houman
Rosa Espinosa

Muntatge
Art Ràpid
Es Baluard Museu
Antonio Emilio Gómez Camarena

Transport
Art Ràpid

Assegurances
Correduría March-Rs

So
Jose Vives
Xavier Barberà

Disseny gràfic
Hermanos Berenguer

Textos
Mercedes Estarellas.
Comissària i galerista

Traduccions
Àngels Àlvarez

Impressió
Esment Impremta

Crèdits fotogràfics
Samuel Almansa, cortesia Arxiu
Pinya/Català Roig, portada, p. 7-9
José Taltavull, p. 10

© de la present edició,
Fundació Es Baluard Museu d'Art
Contemporani de Palma, 2022
© dels textos, l'autora
© de les obres, Albert Pinya
i Català Roig, 2022

Agraïments
Samuel Almansa
Xavier Barberà Campos
Carolina Barceló
Ramon Canyelles
Marcos Augusto Lladó
Miquel Àngel Manzano
Joan Miquel Moyà
Jaume Roig
Tania Pardo
José Taltavull
Jose Vives

Amb la col·laboració de

ISBN 978-84-18803-38-3
DL PM 00482-2022
Exemplar gratuït
Prohibida la venda

#CAMBRAESBALUARD

@ESBALUARDMUSEU

WWW.ESBALUARD.ORG

ESBALUARD
MUSEU D'ART
CONTEMPORANI
DE PALMA

PLAÇA PORTA SANTA CATALINA, 10
07012 PALMA
T. (+34) 971 908 200

HORARI: DE DIMARTS A DISSABTE DE 10 A 20 H
DIUMENGE DE 10 A 15 H